

## ZAGOVOR

TONE SELIŠKAR

*O, kako sem zbegana, gospodje sodniki!  
Vsa domača vas je tu zbrana,  
priče: gospodar, gospodinja,  
učitelj in kaplan in sosedje.  
Med dvema ječarjema stojim  
in zdaj naj vse povem?  
Da mi bo laže v srcu,  
da si olajšam vest?*

*Njega pa ni, nikjer ga ne vidim,  
le same oči, oči, ki name preže —  
ko ne morem nikamor več,  
ko je rešetka na slehernem oknu ...  
Vsi, vsi so prišli,  
poprej pa nikogar ni bilo,  
ko sem bila Gorjanova dekla,  
zdaj pa so tu možje, ki v časopise pišejo  
in mestne gospe ...*

*Ali imate kamenje pripravljeno zame,  
ker sem dete umorila,  
zame grešnico, ker sem ga tako ljubila?  
Čemu me gledate tako posmehljivo?  
Mar je ljubezen zlo?  
Saj me kamenjajo vaše oči,  
saj me pripenja na križ vaš pogled,  
vaša sodba, stud in gnev —  
njega pa ni, da bi me branil,  
saj je bil hlapec  
in ga je hlod ubil.*

*Sama sem, sama ... Želela sva biti dva,  
pa je gospodar zaklel, vas zasmejala:  
Hlapec in dekla, kako sta prevzetna!  
Mar bosta luže orala,  
žabjo volno predla,  
prazne pesti v zrak sejala?*

*Kako sem zbegana, gospodje sodniki!  
Naj mi oprostite,  
tudi jaz bi rada vprašala:  
Ali reveži ne smejo ljubiti — ?  
Saj je bog vsem enako podelil  
mladost in telo, dušo, srce,  
ljubezen, misel in vero,  
zvezde, sonce, nebo in gore?*

*Nihče ne odgovori...?  
O, pa vem: tudi berači se ljubijo!  
Prav tako kakor vi, po božje —  
saj to je edina naša  
iz vsega tega trpljenja oteta radost!*

*Joj, na glas govorim...  
Molčati bi morala!  
Saj to je skrivnost —  
in zdaj naj jo vsem tu povem?*

*Vsem, ki me tu kamenjajo z očmi,  
gospodarju, ki me je nagnal,  
ker mi je telo zaživel, —  
pred njim, ki me je opsoval z vlačugo,  
ker se njemu nisem hotela podati,  
vsem tem, ki so jih same oči,  
ki name preže — ?*

*Moj bog...  
Dete sem umorila s temi rokami,  
ki so v ječi vse ovenele.  
Kam bi z njim — — ?  
Sama, sama sem na svetu...  
Dete bi mi za pankrta klicali,  
mene bi iz bajte v bajto suvali...*

*Zdaj pa nič več ne vem.  
V gozdu sem ga zakopala.  
Vse sem po pravici povedala.  
Vsa zlomljena tu pred vami stojim,  
ne lažem, ne znam, ne morem —  
Kar sodite...!  
Nekje, nekje se je življenje pretrgalo,  
ničesar več se ne bojim.*

## UMETNOST, PROGRES IN PROGRESIVNOST

IVO BRNČIČ

USTVARJATI umetnost se pravi, reševati življenjska vprašanja. Ali umetnost je še nekaj več: *oživljanje* življenjskih resničnosti. Skozi lečo umetnikove osebnosti — njegovega življenjskega občutja, njegove zavesti — prehaja ta objektivna resničnost v posebno, svojstveno umetniško realnost. Zato je sleherna umetnost zadeva določene človeške zavesti in izraz vseh umetnikovih odnosov do življenjske stvarnosti. Kakor dojema umetnik to resničnost najpoprej čutno, tako jo spre-